

Prínos Recyklačného fondu k zhodnocovaniu odpadov v SR

Problematika zberu, triedenia a zhodnocovania odpadov sa vo väčšine vyspelých krajín rieši na základe trhového mechanizmu. Slovensko, ako krajina s transformujúcou sa ekonomikou, nie je v tomto smere výnimkou a bude aj v oblasti odpadového hospodárstva využívať trhové princípy. Prirodzený ekonomický potenciál, ktorý je u nás na riešenie tejto niekoľko desaťročí zanedbávanej problematiky k dispozícii, však nepostačuje a výsledky by sa prejavili až po dlhom čase.

Štátne intervencie v tejto oblasti neprichádzajú do úvahy a vzhľadom na ambície Slovenskej republiky vstúpiť do EÚ problematika zhodnocovania odpadov sa musí riešiť koncepčne. Preto bol v zákone NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001, zakotvený princíp *Recyklačného fondu* (RF) ako systému ekonomickej stimulácie v oblasti zberu, triedenia a zhodnocovania odpadov. Zriadením fondu sa podnikateľom zvyšuje šanca zapojiť sa do výhodnej medzinárodnej obchodnej spolupráce s výrobkami z recyklácie, prípadne cenovo výhodnejšími poloproduktmi a suro-

vinami zo separovaného zberu, triedenia a mechanickej úpravy ďalej zhodnotiteľných odpadov. Významné sekundárne efekty týchto aktivít sa prejavujú v úspore prírodných surovinných zdrojov, ktoré budú čoraz drahšie, ale aj vo vytváraní nových pracovných príležitostí.

V Recyklačnom fonde, ako neštátnom účelovom fonde, sa sústreďujú finančné prostriedky na podporu zberu, zhodnocovania a spracovania odpadov. Od 1. januára 2002 vznikla povinnosť dovozcom a výrobcom zákonom stanovených komodít odvádzať do fondu príspevky, ktoré sa stávajú stimulujúcim faktorom rozvoja technológií v tejto oblasti. Výberom a nasledujúcim poskytovaním prostriedkov vytvára RF vhodnejšie podmienky na plnenie záväzkov a v zastúpení za podnikateľskú sféru prispieva k plneniu relevantnej legislatívy v oblasti odpadového hospodárstva. Medzi základné úlohy RF patrí aj sledovanie vývoja situácie na trhu odpadov na Slovensku vrátane naplňovania percentuálneho podielu recyklácie vyplývajúceho z *Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky* (POH).

Ciele odpadového hospodárstva stanovené v POH SR sa týkajú Recyklačného fondu predovšetkým v čase definujúcej záväzné limity materiálového a energetického zhodnotenia odpadov podľa jednotlivých komodít. S tým úzko súvisí mechanizmus predkladania, posudzovania a hodnotenia žiadostí o poskytnutie prostriedkov z Recyklačného fondu.

Komoditné programy (projekty realizácie systému zberu a zhodnotenia odpadov) jednotlivých sektorov RF priamo nadväzujú na kvalitatívne a kvantitatívne ciele POH SR a obsahujú:

- analýzu súčasného stavu zberu, zhodnocovania a zneškodňovania odpadov príslušnej komodity,
- určenie cieľov recyklácie na obdobie piatich rokov v členení na jednotlivé roky a vo väzbe na POH SR,
- celoplošný systém zberu a zhodnocovania odpadov príslušnej komodity,
- kritériá na posudzovanie a výber projektov podaných v súvislosti so žiadosťami o poskytnutie prostriedkov z RF,
- vymedzenie rozsahu projektov sledujúcich zabezpečenie celoplošného systému zberu a zhodnocovania odpadov príslušnej komodity.

Z komoditných programov jednotlivých sektorov vyplýva, že za-

Tab. 1. Stav vybavovania žiadostí o príspevky z Recyklačného fondu

	Zaregistrované žiadosti	Vyhovené	Nevyhovené	Zamietnuté	Stornované	Nevybavené	Odstúpenie od zmluvy
Spolu	324	154	34	38	22	75	1
30. 9. 2002	80	36	15	20	6	2	1
31. 3. 2003	168	91	19	17	16	25	0
30. 9. 2003	76	27	0	1	0	48	0

Tab. 2. Prehľad schválených prostriedkov z Recyklačného fondu k 31. 10. 2003

Sektor	Schválené prostriedky [Sk]
Opotrebované batérie a akumulátory	26 017 000
Odpadové oleje	23 034 700
Opotrebované pneumatiky	57 373 600
Viacvrstvé kombinované materiály	11 600 000
Elektronický šrot	132 837 285
Plasty	74 599 000
Žiarivky s obsahom ortuti	3 960 122
Papier	113 647 406
Sklo	1 413 032
Kovové obaly	-
Vozidlá	30 236 263
Všeobecný sektor	25 745 582
Viacsektorové projekty	55 729 836
Žiadosti obcí o príspevok spolu	6 194 914
SPOLU	562 388 740
Z toho účelová dotácia	534 388 740
Účelový úver	28 000 000

riadenia na spracovanie odpadového papiera, skla, kovových obalov, olovených akumulátorov a žiariviek s obsahom ortuti poskytujú dostatočné kapacity na účinné zhodnocovanie odpadov z týchto materiálov, a to aj s ohľadom na očakávané trendy vývoja. Podmienkou úspešného zhodnocovania spomenutých komodít je ich efektívny zber, triedenie a preprava do spracovateľských závodov. Pri ostatných komoditách treba intenzívne riešiť celú škálu tohto procesu, od zberu až po zhodnotenie. Politika RF v súlade s platnou legislatívou dôsledne uprednostňuje materiálové zhodnocovanie pred energetickým.

Doteraz sa RF zameriaval predovšetkým na výber príspevkov, prijímanie a posudzovanie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov, systém poskytovania prostriedkov a s tým súvisiacu agendu, monitoring a kontrolu, spracovanie a ochranu informácií a hlásení, ako

aj na budovanie vlastného informačného systému a evidencie, ktorú treba ďalej zdokonaľovať. Dôležitým bodom je široká informovanosť verejnosti o činnosti a výsledkoch RF, snahou je dosiahnuť vysoký stupeň transparentnosti všetkých jeho činností.

Z analýzy doterajších a budúcich prínosov schválených projektov vyplýva, že tam, kde vývoj nie je v súlade s trendom rozvoja v rámci POH do r. 2005, bude treba pristúpiť k iniciovaniu a usmerneniu aktivít žiadateľov aj tematickými výzvami. Široká informovanosť verejnosti o účinkoch a prínosoch doteraz schválených projektov má slúžiť aj k lepšej orientácii žiadateľov pri príprave a predkladaní nových projektov.

V oblasti podpory separovaného zberu odpadu, vzhľadom na nízku účasť obcí, RF r. 2003 zvyšoval motiváciu obyvateľov príspevkom

1,30 – 1,90 Sk za každý kg odovzdaného vytriedeného odpadu z výrobkov, za ktoré sa odvádza príspevok do RF. Cieľom je, aby sa do separovaného zberu zapojil čo najvyšší počet obcí a aby príspevky boli viac motivujúce aj pre tie obce, ktoré len začínajú s malými množstvami vytriedeného odpadu.

Komoditné sektory spolu so všeobecným sektorom poskytujú aj poradenský servis pri príprave nových projektov v oblasti separovaného zberu, alebo žiadateľom, ktorí zatiaľ neuspeli pre rôzne nedostatky. Všetky tieto aktivity majú za cieľ zvýšiť a teritoriálne rozšíriť separovaný zber odpadu. Zvýšenie podielu zapojenia obcí do separovaného zberu chce RF docieľiť i aktívnou účasťou na zasadnutiach ZMOS-u, pravidelným prezentovaním a vyhodnocovaním dosiahnutých výsledkov podľa regiónov a zoznamu zapojených obcí. Takto chce zvýšiť záujem starostov a primátorov o separovaný zber odpadu.

Z hľadiska ekonomickej efektívnosti bude RF uprednostňovať pri súbežných riešeniach širšie regionálne projekty pred miestnymi.

V oblasti propagácie separovaného zberu a zhodnocovania odpadov bude treba v najbližšom období prejsť od osvetvy vo všeobecnej rovine k užšiemu špecializovanému komoditnému prístupu. Na propagáciu bolo zatiaľ schválených 7 projektov vo výške 6,883 mil. Sk. Vzhľadom na doterajšiu veľmi nízku účasť obyvateľov v systéme separovaného zberu odpadu, rozbehne sa v najbližšej budúcnosti rozsiahly vzdelávací program pre obce a mestá aj s využitím týchto projektov.

Juraj Dlhopolček

Ďalšie informácie o Recyklačnom fonde možno nájsť na www.recfond.sk.